СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 169. Джерзі Сиտі, Н. Дж., пятниця, 23-го липня, 1937 VOL. XLV. No. 169. Jersey City, N. J., Friday, July 23, 1937. THREE CENTS

КАМПАНІЯ ЗА РЕФОРМУ СУДУ ПРОВАЛИЛАСЬ

ВАШИНҐТОН. — Прихильники пляну президента Рузвелта про реформу федерального суду признали вже свою нездібність переперти ухвалення реформи в конґресі та шукають тепер способів вийти з поразки без компромітації.

Ґарнер, віцепрезидент Злучених Держав та президент палати сенату, відвідав сенатора Ґвілера, провідника опозиції, щоб добитися компромісу. Мабуть наступного тижня такий компроміс буде вже готовий.

БАРКЛІ ГОЛОВОЮ ДЕМОКРАТІВ У СЕНАТІ.

ВАШИНҐТОН. — На тайних нарадах сенаторів Демократичної Партії вибрано сенатора Барклія з Кентокі провідником цієї партії в сенаті.

Проти нього кандидував сенатор Гарисон. При голосуванні сенатор Ґарисон дістав 37 голосів, сенатор Барклі 38. Якби один із сенаторів, що віддали свої голоси на Барклія, був віддав голос на Ґарисона, головою був би був вибраний Ґарисон.

СЕНАТОР ВАҐНЕР ВІДПОВІДАЄ ЛІМЕНОВІ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Ваґнер відповів публичним листом на публичний лист нюйорського ґубернатора Лімена, в котрім Лімен закликав Ваґнера голосувати проти проєкту реформи федерального суду, предложеного президентом Рузвелтом.

Сенатор Ваґнер каже, що він буде керуватися в цій справі своїм сумлінням. Він каже, що суди повинні бути свобідні, але вони повинні бути піддані таким самим пробам, яким піддається інші публичні тіла.

ФИШ ЗНОВ НАПАДАЄ НА РУЗВЕЛТА.

ПОКІПСІ (Ню Йорк). — Конґресмен Гемилтон Фиш виступав тут на бенкеті републиканського комітету цього повіту з промовою, в котрій знов закидував президентові Рузвелтові, що він використовував при укладанні свого податкового рапорту всякі можливі правні ключки, щоб тільки заплатити якнайменше податку урядові.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОРҐАНІЗУЄ НОВУ ҐАЗЕТЯРСЬКУ ЮНІЮ.

ШІКАҐО. — Джан Фицпетрик, президент Федерації Праці міста Шікаґо, заявив, що Американська Федерація Праці приступає до орґанізування нової юнії ґазетярів.

Цей крок звертається видно проти існуючої вже ґазетярської юнії, Американської Ґазетярської Ґілди, котра колись була звязана з Американською Федерацією Праці, але потім приступила до Комітету Промислової Орґанізації.

ФОРДОВІ ЗАВІДАТЕЛІ ХВАЛИЛИ ГРОМИЛІВ ЗА ПОБИТТЯ ОРҐАНІЗАТОРІВ.

ДІТРОЙТ. — Джан Ґодлевскі, бувший дітройтський поліцай, що був потім робітником у фордовій фабриці автомобілів, зізнав перед Краєвою Радою Робітничих Відносин, що Ґарі Бенет, директор бюра принимання робітників до Фордової фабрики, хвалив учасників нападу на орґанізаторів юнії 26-го травня за „добру роботу".

ПОЗИВАЮТЬ ЮНІЮ В СУД.

ТАЛАДЕҐА (Алабама).—Члени родин депутатів шерифа Джана Брайена й Джова Ґейза внесли в суд позви проти юнії Комітету Промислової Орґанізації, котрими домагаються відшкодування за вбивство цих депутатів підчас страйку. Родини вимагають відшкодовань на суму 400,000 долярів.

НІМЕЧЧИНА ЗАЯВЛЯЄ СВОЮ НЕВТРАЛЬНІСТЬ У КИТАЮ.

ВАШИНҐТОН. — Німецький амбасадор у Злучених Державах заявив департаментові стейту, що німецький уряд придержується в китаюсько-японській війні повної невтральности, як це робить уряд Злучених Держав.

ВІДГРЕБУЮТЬ СМЕРТЬ СУДДІ 7 ЛІТ ТОМУ.

НЮ ЙОРК. — Пані Стелля М. Крейтер, удова по стейтовім судді Джозефі Форс-Крейтері, котрий пропав 6-го серпня 1930-го року, заявила перед ґазетярами, що, на її думку, суддя впав жертвою політичного вбивства, бо він брав живу діяльність у політиці Темені Голу.

Вона каже теж, що поліція догадувалася цього, але не робила пильніших заходів, щоб викрити злочинців, бо боялася впливу політиканів.

ЧОМУ ЗГИНУВ „ГІНДЕНБУРҐ".

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі подав до публичного відома свій рапорт про катастрофу великого німецького кермовика „Гінденбурґа", що згорів 6-го травня в Лейкгорсті, Ню Джерзі.

Дослідники департаменту торговлі висувають погляд, що причиною катастрофи був так званий вогонь св. Елма, себто електричні іскри, що повстають коло великої матерії, коли вона посувається повітрям. Мовляв, ці іскри запалили ґаз, котрий випускали з бальону, коли бальон мав осідати.

ПРЕЗИДЕНТ ОБОРОНЯЄ ПОШУКУВАННЯ ПАННИ ІРҐАРТ.

Президент Рузвелт заявив на конференції з пресою, що чутки про те, що, мовляв, уряд видав на пошукування летунки Ірґарт 4 міліони долярів, не відповідають правді. Він сказав, що шукання пропалих летунів літаками фльоти не було подучене з ніякими додатковими коштами для фльоти, бо летуни фльоти мають і так літати певне число годин.

ЦІКАВА СТАТИСТИКА ПРО КАНАДУ.

Згідно з останнім переписом, у Канаді є тепер 163 особи, що мають по 100 і більше років. Вони всі народилися в часі, коли королева Вікторія вступила на престіл. У тім часі Канада мала 1,250,000 населення. В 1921 році, коли король Юрій V. вступив на престіл, Канада мала 7,207,000, а сьогодні має близько 11 міліонів населення.

РАД ЗІ СРІБЛА.

Як відомо, рад дуже дорогий, тому не можна примінювати його в лікуванні на ширший засяг. Хеміки вже від довшого часу працюють над тим, щоб заступити рад якимсь іншим тілом, що малоб ті самі лікувальні прикмети. що рад. Недавно прийшла з Ніпону вістка, що фізикально-хемічний інститут винайшов спосіб витворювати рад зі срібла.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД НА СТАРОГО ФАРМЕРА.

В Голден, Алта., три замасковані бандити напали на дім Андрія Міхалейка, 81-літнього фармера. Биттям хотіли змусити його 75-літню жінку, щоб сказала, де гроші. Пізніше підвісили самого Міхалейка в стайні. Стара фармерка вирвалася й утекла до свого сина, що зараз зателефонував по поліцію, котра знайшла Міхалейка ледви живого. Бандитів, що зрабували $36, ще не зловлено.

ПЕРЕБУДОВУЮТЬ „КОРОЛЕВУ МЕЙРІ".

Те, що французький морський велитень „Нормандія" здобув знову „блакитну ленту" Атлянтику, викликало поважні рефлексії в найвищих кругах англійської маринарки.

Англійське комунікаційне товариство, яке експльоатуе „Королеву Мейрі", почало після цієї нової тимчасової поразки англійського морського велитня його перебудову. До камери машин вмонтують нові уладження, що мають збільшити швидкість. Одночасно відбувається теж інтензивна перебудова коминів, які буцімто через хибну конструкцію збільшували опір воздуха підчас перегонів і тимсамим зменшували швидкість корабля.

Управа комунікаційної лінії надіється, що після переведення всіх тих направок збільшиться швидкість трансатлянтійського велитня і через те збільшаться всі дані відбити собі знову „синю ленту" океану.

ОШУКАНЕЦЬ ІЗ СССР У РІВНОМУ.

Микола Дмітрієвський „відтягав" хемічними способами золото з царських 5 і 10-рублевих монет, що досі на Волині й Поліссі є в неофіційному, але загальному курсі серед тамошних селян. Дмітрієвський „стягнув" цим способом коло 20 кг. золота й зробив на тому не менш, а тільки 120 тисяч злотих. За ці гроші купив м. ін. дві віллі в літнищевій околиці Новостав під Рівним, площі в самому Рівному та позичав гроші на відсотки. Цими днями схопили Дмітрієвського та його спільників і всадили їх у тюрму.

СЕРЕД ВУЛИЦІ СПАЦИФІКУВАЛИ РЕДАКТОРА.

В проводі „Обозу Народово-Радикального" (105-відсоткові ендеки) прийшло до розламу. Незадоволені створили окрему фракцію з органом „Фалянга". „Фалянга" помістила ось який перший комунікат про діяльність фракції: „Дня 9. ц. м. (червня) „АБЦ" (орган ОНР) кинуло на нас інсинуацію в звязку з надужиттями... Внаслідок того в суботу, 12. ц. м., в год. 20-тій задержано редактора „АБЦ" Яна К. на вул. Кручій у Варшаві. Хоч він сильно противився, знято з нього штани й побито його тростиною. Було чимале збіговище.

І ВОВЧИЦЯ ВМІЄ БУТИ ВДЯЧНА.

Одна вовчиця так точно повнить обовязок вартівника, що застидалаб і вірного собаку. Вона робить це для свого пана за те, що він дарував їй життя.

Карло Джесіман, з Джекфиш Крік, Мішіґен, недавно тому їздив на лови. В один з його капканів попала вовчиця, але він помилував її, взяв її до дому, лікував її рану та відносився до неї лагідно. В неймовірно короткім часі він здобув її повне довіря. Вона почала їсти з його рук і стала дуже привязана до нього.

Кілька днів тому Джесіман перенісся над озеро Вінніпеґ і почав будувати хату для себе. Розуміється, він узяв з собою і свою приятельку вовчицю. Цілими годинами він лишає її саму, а вона вірно береже його майно: будівельні матеріяли, знаряддя і т. п.

ВІДКОЛИ ПРОДАЮТЬ ЧАСОПИСИ ПО ВУЛИЦЯХ.

Не хочеться навіть вірити, що думка продавати часописи на вулицях зродилась не дуже давно. Ще перед 50 роками в Анґлії не можна було дістати іншим способом часопису, як тільки через передплату. Ті, що передплачували часописи, винаймали їх на години. Купувати часопис вважали тоді витребеньками і читачі довго надумувались, чи дозволити собі на такий видаток.

Щойно в 1883 р. братам Мидлетон із Ярттону прийшов до голови плян продавати часописи на вулиці. Тому, що за кілька годин продали вони справді багато примірників тамошнього часопису, інші пішли теж за їх прикладом і від того часу почалася вулична кольпортажа часописів.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЧУДЕСА В ДІЛЯНЦІ ГЕОГРАФІЇ.

Фабрика картоґрафічного тресту випустила цими днями в стотисячному накладі „Політичну мапу світу", головно для шкіл. Стрічаємо там м. ін. такі квітки: на місці, де в нормальних мапах є Мінськ, у цій мапі Варшава; Атени попали в... Туреччину, а Париж у... Німеччину! Зате Берлін, як виявилося, це найголовніше міст в Польщі! Московська „Правда" хоче бачити в цьому виключно типоґрафічні помилки.

ГОЛУБЯЧА НЕБЕЗПЕКА.

Д-р В. Фрікінґер остерігає в місячнику „Космос" перед тим, щоб по містах не розплоджувати надто великої скількости голубів. Щоправда, це є дуже симпатичні птахи й трудно булоб уявити собі прим. площу св. Марка в Венеції без голубів, то однак їх надмірна скількість грозить деякою небезпекою. А саме. переконалися, що голуби роблять на піддашах камениць свої гнізда й з тих гнізд ніччю розлазяться ріжні погані хробаки. В Монахії завважили, що з таких гнізд розлізлися блощиці на цілий бльок камениць і годі було їх знищити дезинфекційними середниками, аж поки не знищили всіх голубячих гнізд.

КАНАДІЙЦІ ВИДАЮТЬ $435,610 НА СВІПСТЕЙКИ.

Скільки грошей іде річно з Канади на купно тикетів ірляндської льотерії т. зв. свіпстейків? Відповідь на це питання може інтересувати багатьох канадійців, котрі або самі грають або приглядаються до гри своїх ближніх. На підставі статистики участь Канади виносить $435,610 отже близько один міліон, додаючи видатки на всі інші канадійські льотерії річно.

„ПОЇЗДИ МОВЧАНКИ".

„Поїзди мовчанки" ввели на пробу в Анґлії. В цих ваґонах панує безумовна тишина. Це уладження для подорожніх, що бажають у поїзді спокою й хотять у часі їзди читати книжки, часописи й т. п. Дітей туди не впускають.

КАНАДІЙСЬКА КООПЕРАЦІЯ В ЧИСЛАХ.

У торговлі канадійських рільних плодів фармерські кооперативні орґанізації занимають поважне місце. В 1936 році на терені Канади діяло 781 кооперативних орґанізацій з 2,485 філіями, так, що загальне число кооперативних станиць у Канаді виносить 3,266. Характер усіх тих станиць є споживчий і збутовий. Число членів, покровителів і уділовців виносить 406,-321. Обороти всіх кооперативних орґанізацій у 1936 році досягли цифри $158,165,565.

Вже з поданих чисел можна бачити, як гарно розвивається канадійська кооперація. Вона охопила багато ділянок торговельного життя й сьогодні працює в таких напрямах: молочні продукти, овочі і ярини, збіжжя й насіння, збут худоби, птахомясарство, мід, тютюн, вовна, футра й інші.

ДАЛІ УСУВАЮТЬ ПРОФЕСОРІВ З УНІВЕРСИТЕТІВ

ЛОНДОН. — Як подає „Товариство охорони знання й науки", деякі европейські краї далі усувають небажаних професорів з ріжних наукових заведень і приказують їм опустити даний край, або лишають їх у краю без праці. На першому місці у цьому відношенню стоїть Німеччина, а далі Росія, Італія, Португалія. З Німеччини викинули 800 учених, а стількиж лишилося ще в границях Німеччини. Причиною є це, що деякі професори в своїй науковій праці не беруть під увагу політичного інтересу цілости даного народу. В Португалії вийшов закон, на основі якого всіх відповідальних за інтелектуальний провід краю будуть „усувати, коли вони викажуть опір до фундаментальних засад конституції та викажуть брак охоти кооперувати в напрямі вищих змагань держави". Професори, що їх усунула Німеччина, Італія і Португалія, майже виключно жиди.

ЦІКАВА ВИСТАВА В НІМЕЧЧИНІ.

МІНХЕН. — В Німеччині влаштовано виставу мистецьких творів, які хоч мають велику мистецьку вартість, мають також шкідливий, деґенераційний вплив на людей. В Німеччині останніми часами ґітлерівська влада повела гостру кампанію проти таких творів, бо вони, хоч можуть давати людям естетичну насолоду, то на довгу мету розточують і розкладають духа. Згадана вистава має показати німцям, як ділають на людину ці деґенераційні твори та в чому суть їх шкідливости. Виставу першого дня відвідали 30,000 німців.

ПОЛЯКАМ НА ВИСТАВАХ НЕ ВЕЗЕ.

ВИЛЬНО (Польща). — Бувший маршал польського сенату, д-р Шиманський, на сторінках виленського „Слова" описує свої враження з відвідин польського павільону на всесвітній виставі в Парижі. Він пише: „Хотіли получити традицію з сучасністю. Хотіли, та не вміли — ось враження. Польський павільон направився на ориґінальність; та це було зле виконане, бо власне в Парижі округлої башти циліндра, без даху і з отвором для входу, прислоненим стіною, виставляти не можна, бо це така типова убікація паризьких бульварів... Тому припадково почув я окреслення: „Піссуар польонез", себто „польський виходок". Окреслення дуже влучне: бо польський павільон не тільки пригадує своєю будовою паризькі виходки, але тепер башти і вежі давніх замків, підлягаючи вимогам комфорту, роблються найвідповіднішим місцем для таких ужитків. Якщо річ іде про символіку, то справа мається неменше кепсько. Бо коли це має бути „башта", то вона пригадує тюремну башту, а Польща не є тюрмою".

ПОДОРОЖІННЯ ЧАСОПИСІВ В АНҐЛІЇ І ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН. — Анґлійські часописи повідомили своїх читачів, що внаслідок сильної підвишки цін на папір вони будуть примушені на половину зменшити обєм своїх часописів. Це рішення радісно зустріли французькі видавці, які теж внаслідок подорожіння паперу мусіли значно підвищити ціну на часописи. Подорожіння паперу слідне також у Злучених Державах Америки.

СОВЄТСЬКА „СВОБОДА ВІРИ".

ГЕЛЬЗІНҐФОРС (Фінляндія). — До столиці Фінляндії прибув священик Ляврікала, який був головою фінської протестантської церкви в провінції Інґрії, що знаходиться під владою большевиків. Він сказав, що Совєти далі тяжко переслідують церкву і духовенство, арештують священиків, замикають церкви та карають віруючих. Священикам заборонено хрестити, вінчати, або ховати людей без попереднього урядового дозволу. А люди бояться йти по дозвіл, щоб опісля не стягнути на себе переслідувань влади. Його самого викинули Совєти з Інґрії.

НОВИЙ СОВЄТСЬКИЙ АМБАСАДОР У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН. — До Берліна прибув новий совєтський амбасадор, Константин Юренев, що довгі роки займав становище совєтського амбасадора в Японії. Він зложив Гітлерові візиту та виказався повновластями. Тон зустрічі амбасадора і Гітлера був здержливий і холодний.

РОЗРУХИ В ЮҐОСЛАВІЇ НА ТЛІ КОНКОРДАТУ З ВАТИКАНОМ.

БІЛГОРОД. — Від кількох днів вибухають по містах Сербії розрухи, інспіровані православною церквою, проти конкордату уряду з Ватиканом. Розрухи в деяких випадках прибирають жорстокі форми, в яких поліція тяжко побиває демонстрантів. В Білгороді біля сто осіб було побитих і арештованих. Демонструють головно жінки.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКИЙ ЧАРОДІЙ ЕЛЄКТРИКИ

Цілий світ відкликнувся на смерть одного італійця, що без великих маєтків, і без ніякої влади, помер оноді в Римі в 63-тім році життя. Про цього італійця, Ґульєльма Марконія, слушно сказали, що якби він жив кількасот літ тому, то його вважалиб найбільшим чародієм свого часу. Був він винахідником, а його винаходи дісталися в кожну цивілізовану хату й мають вплив на кожну цивілізовану людину.

Ще в 1895-тім році, будучи молодим чоловіком, Марконі поклав основи під винахід, що остаточно зробив його славним на ввесь світ: це бездротний телеґраф, отже винахід, що дозволяє пересилати депеші, себто вістки, повітрям, без дроту, при помочі невидних електричних хвиль. Цей винахід відіграв уже величезну ролю не лише в пересилці звичайних вісток, але головно при пересилці закликів за допомогу з боку кораблів на морю, загрожених страшною бурею або якимось іншим нещастям. Завдяки цьому винаходові люди на морю знають про те, що діється на континентах.

З цього винаходу Марконі й інші вчені розвинули інші винаходи, передівсім радіо, при помочі котрого люди можуть пересилати повітрям без посередництва дротів не лише „точки" й „криски", але й усякі голоси. Вже підчас світової війни почали вести проби з розсиланням бесід і музичних програм, а по війні розвій радія дійшов до того, що нині радіо стало одною з цивілізованих необхідностей людини. Час від часу розсилається радіові програми по всьому світі, як наприклад промову папи в лютім 1931-го року.

Всі ці здобутки науки й техніки були можливі через те, що покійний Марконі відзначався великою силою волі. Він не зражувався опором, але завзято брався його поборювати. Його батько хотів зробити з нього музику, але молодий Марконі зацікавився практичними можливостями невидних електричних хвиль; не зважаючи на опір рідні, він працював над своїм винаходом, поки не дав світові бездротного телеґрафу. Нераз потім приходилося йому ставати лице в лице з опозицією, узброєною силою, кпинами й упередженнями маси людей. Нераз із нього кпили ґазети, вчені, наукові товариства. Багато перешкод мусів він побороти, перешкод не лише матеріяльних, але й духових, перешкод, закритих у людській душі, у людськім консерватизмі, заскорузлости, назадництві.

Тому його смерть відчуло людство як смерть великого добродія людства, великого, але скромного чоловіка, що своєю боротьбою запалює людей до боротьби за свої ідеали, а своїми здобутками відкриває перед людьми необмежені горископи ще дальших відкрить і винаходів.

З ІСТОРІЇ ТИРАНІВ У СТАРІМ РИМІ

Реакція не все ходить правими воротами. Часто демаґоґи, щоб прихилити до себе народні маси, виставляють себе, як „оборонців люду" проти визиску багачів. Досить згадати, що сам Ґай Юлій Цезар, основник римської монархії (вбитий 44 року перед Христом), був провідником партії „популярів" (по нашому „народньої" чи „людової" партії). І наступники Юлія Цезаря в імператорськім уряді були вірні цій традиції. Вони „хлібом і цирковими грами" задовольняли чернь, а тому не боялись вищої, панської верстви, яка мусіла коритися цісарям і згадувала про часи республіки, коли римською державою правив сенат. Правда, також між сенаторським станом старого Риму було немало щирих прихильників панування роду Цезарів, бо під військовою диктатурою вони почували безпечніше себе в порівнянні з горожанськими війнами часів республіки. Але самовлада римських імператорів все більшала і своїми зловживаннями поставила проти себе всіх. Так доходило нераз до насильних переворотів у цісарських палатах, до змов і крівавої різні в Римі. За панування цісаря Нерона (р. 54—68 по Христі) конфлікт жорстокого володаря з вищими верствами суспільства привів до численних крівавих жертв. Коли читаємо в історії про крівавий терор у Римі за імператора Нерона, то мимоволі нам згадуються теперішні події в країнах диктатури, де теж котяться голови й тіла засуджених на закрівавлений пісок.

Проти Нерона, як оповідає римський історик Тацит, була змова під проводом Ґая Пізона, людини загально шанованої в Римі. До змови проти Нерона пристали люди, що стояли найближче до його особи: наприклад, Субрій Фляв, полковник тілесної охорони цісаря, сотник Сульпіцій Аспер і інші. Уже змовники поділили були між собою ролі, що мав кожний робити, щоб убити Нерона: щоб один із змовників, Лятеран, упав до ніг імператора в цирку, ніби прохаючи від нього допомоги, і повалив його на землю. В цей момент мали збігтися члени цісарської охорони, що знали про змову, щоб убити лежачого. Але цю змову Неронові пощастило випадково розкрити. Змовник Сцевін вимагав для себе великої чести — власноручно заколоти Нерона. Для того він узяв кинджал із храму богині Фортуни і носив його при боці. Напередодні призначеного замаху Сцевін улаштував у свойому домі бенкет, склав заповіт, у якім давав волю своїм рабам, і одному відпущеникові звелів нагострити кинджал. Цей відпущеник, на імя Міліх, почав підозрівати, що Сцевін готується вбити Нерона, і побіг з доносом у цісарські палати. Коли Сцевіна приведено до Нерона, то він на обвинувачення свого бувшого раба відповідав так спокійно й певно, що імператор починав вірити, що Сцевін не винен. Але Міліх назвав ще інших приятелів Сцевіна. Коли цим заарештованим показали катівське знаряддя у вязниці, то вони почали один по одному признаватись і навіть наговорювали на невинних людей. Історик пише про змовників: „З них Люкан, Квінціян і Сенеціон довго заперечували. Потім дали себе зловити обіцянкою безкарности і щоб виправдати своє пізне признання, Люкан назвав свою матір Ацілію, Квінціян—Ґліція Ґаля, а Сенеціон — Аннія Поліона — своїх найліпших приятелів".

Розкриття змови дуже перелякало Нерона. Імператор звелів поставити в столиці на всіх важніших місцях сторожу. „На площах і в домах і по селах та в найближчих містах бігали піхотинці і кіннота, змішана з ґерманцями, котрим Нерон довіряв як чужинцям". Юрби заарештованих, закованих у кайдани, лежали перед брамами Неронових садів. Випадкову зустріч зі змовниками вважали за участь у змові, отже на муках згинуло багато невинних людей.

Б. Романенчук.

ГЕТЬМАН МАЗЕПА В СВІТОВОМУ ПИСЬМЕНСТВІ

Був час, що Івана Мазепу знали в усій Европі. Французький історик Воґе так і пише, що не було країни в Европі, де Мазепа не був би знаний, а зокрема у Франції. Це й було причиною, що деякі европейські письменники брали його як літературну постать і писали про нього твори.

Та не всім письменникам було цікаве те саме в житті Мазепи: одні цікавилися його молодістю, інші його державною діяльністю, а були такі, що Мазепа цікавий був для них як політичний ворог царя Петра І. Перші підхопили вістку про одну пригоду Мазепи, як то він їхав нагий на дикому коні, привязаний до хребта, лицем до хвоста. Цю вістку видумав відомий польський авантурник Ян Хризостом Пасек (1630—1701), осбистий ворог Мазепи, і цю справу використав визначний англійський поет Байрон (1788—1824), що у своїй поемі „Мазепа" змалював цю дику їзду Мазепи на коні. Поему уклав він так, що Мазепа сам ніби розказує про цю свою пригоду шведському королеві підчас утечі зпід Полтави.

За Байроном пішло багато інших авторів, які покористувались Байроновою поезією. Є кільканацять перерібок Байронового „Мазепи", є багато перекладів його чужими мовами (13 німецьких, і стільки само перерібок та наслідувань; 6 італійських; 2 чеські; кілька польських, французьких, є 2 й українські: М. Старицького й Д. Загула).

Та були поети, що на свій спосіб змальовували Мазепу. З французьких поетів треба згадати визначного Віктора Гіґо (1802—1885), що написав також поему п. н. „Мазепа" (переклав М. Рудницький). Він теж змалював ту їзду, але надав їй іншого значіння: кінь це символ (ознака) людського духа, що несе, пориває людину до чогось незнаного, але — великого, кращого, могутнього; Мазепа — вибранець долі, яка призначила його на щось велике в Україні — тимто він опинився на Запорожжі, де його вибрали гетьманом.

Німецькі письменники цікавилися політичною діяльністю Мазепи і змальовували образ цілого життя гетьмана. З визначніших таких творів того роду треба згадати драми А. Мая і Рудольфа Ґотшаля (1823—1909).

А. Май змальовує („Мазепа король степів") боротьбу гетьмана за незалежність України; його Мазепа людина розумна, заступник і оборонець української державности. Він гине під Полтавою, але не гине його ідея (думка): вмираючи, він передає українським степам свойого „духа", що й досі живе.

Ґотшалів твір („Мазепа" — переклав О. Ю. Федькович) має трохи подібний зміст: змагання Мазепи за зєдинення й скріплення української держави, бій під Полтавою — автор ставиться до Мазепи дуже прихильно.

Окрім цих драматичних творів, у німецькій літературі є ще двотомовий історичний роман про Мазепу якогось А. Міцельбурґа. Але цьому авторові подобається більш Мазепа-юнак, що бореться, як середньовічний лицар, за справедливість і правду, в обороні жінок та всіх покривджених.

Любовними пригодами Мазепи займається інший німецький маловідомий поет — Вільгельм Антоні (оповідання п. н. „Мазепа, або їзда до краю мерців"), а полтавським боєм (у драмі: („Бій під Полтавою") Карль Ю. Штарк.

Державницьку діяльність Мазепи змальовує чеський поет (початок XIX. в.) Йосеф В. Фріч у траґедії п. н. „Іван Мазепа". Автор знає досить добре українську історію, його Мазепа найбільший ґерой українського народу, умілий і розумний політик, дуже освічений, культурний; усе життя присвячує для України й хоче її визволити.

Фрічева драма, це один із кращих творів про Мазепу в европейській літературі побіч твору французького письменника з XVIII. в. Анрі К. Д'Орвіє, що 1764 р. написав про Мазепу повість „Спомини Аземи", яка діждалася кількох видань і перекладів чужими мовами. Властиво це був найперший твір про Мазепу у світовій літературі, але його потім забули. Д'Орвіє змалював постать Мазепи на тлі його політичної діяльности. Його Мазепа прегарний державний орґанізатор, що, ставши володарем України, заводить у ній лад, замирює її так, що Україна почала процвітати, обороняє її перед московським царем і взагалі всю свою діяльність присвячує для добра України. Раз, коли цар на бенкеті заявляє охоту стати володарем України, бо протекторат над Україною його вже не задовольняє, Мазепа гордо відповідає, що, мовляв, **„ярма, до якого звик московський народ, ніколи не прийме вільна душа козацького народу"**, тимто з царевого бажання нічого не вийде. Д'Орвіє вважає українців за народ свободолюбний і вільний, москалів — за рабський, а Мазепу вихвалює за гарне виховання, за велике знання, широку освіту, за глибокий розум, бистроту думки, за розуміння крутих стежок політики й інтересів европейських володарів. Є це найкращий твір про Мазепу в усій світовій літературі.

Польські письменники, що писали про Мазепу, займалися переважно його молодістю, любовними пригодами. На першому місці між ними стоїть Ю. Словацький (1809—1849), що написав траґедію п. н. „Мазепа", а з інших можна згадати ще Равіту - Ґавронського (повість „Гетьман Мазепа"), Б. Залеського („Думка Мазепи") й якогось В. Боґданка („Ян Мазепа").

Більше творів про Мазепу було в московській літературі. Замітніші — Пушкінова „Полтава", Рилєва „Войнаровський", з інших назвемо Булґаріна, Голоту, Данила Мордовця („Цар і гетьман"), С. Ізвольського, А. Соколова і б. ін. Всі ці твори вихвалюють московського царя й опоганюють Мазепу.

*

Найбільше творів про Мазепу має українська література. Коли Мазепа був гетьманом, йому присвячували багато творів; та по полтавському бою, з наказу Москви, плюгавили Мазепине імя, і то нераз ті самі люди.

В нашій новій літературі появилося доволі, й то гарних творів про Мазепу (Ст. Руданський, Б. Лепкий, С. Черкасенко, Ф. Дудко й ін. — („Життя і Знання").

— А таки я, пане докторе, дуже бліда. Що мені робити?

— Зітріть пудер з лиця.

В. Будзиновський.

ШЛЯХОТСЬКА ВДАЧА

Я дуже часто заходив до одного антикваря, бо між старими паперами, які у нього мож було купити за псі гроші, я, бувало, знайшов неодну для мене цінну річ. Очевидно, я про велику вартість куплених мною паперів не казав йому нічого. Навпаки, я все нарікав, що лакімство осліпило мене і я на цілком безвартну річ викидав свої гроші.

Раз я побачив у нього на стіні цілий ряд старих олійних портретів. Деякі були дуже старі. Хто на таких образах розумівся, той мусів признати, що їх старість безперечна. Чим старший був образ, тим старинніші були одяги намальованих осіб. Найновіші були одягнені з французька. Старші мали одяги нашої шляхти, найстарші були в залізі. То безперечно були портрети предків якоїсь шляхотської родини.

— Чиї то портрети? — питаюся антикваря.

— Це предки одного польського шляхтича, котрому оноді зліцитовано за довг двір, останок колишнього великого родового маєтку. Я був на тій ліцитації. Портретів не ліцитовано, лише їх рами. Самі портрети я купив з вільної руки. Те, що я шляхтичеві дав за них, було рештою з колишнього маєтку тих намальованих його предків.

— Є між ними які славні, що мають імена на сторінках історії?

— Нема. То була цілком звичайна собі багата шляхотська родина.

— То щож за вартість мають ті портрети? На що ви купили їх?

— Вони мають історично-артистичну вартість. Вони всі, від найстаршого до останнього, мальовані дуже добрими малярами... Так то, пане, наша бутна шляхта сходить на пси!

— Справді сходить на пси, — подумав я. — Гордощі великопанської родини, що прикрашували стіни величавих замків, тепер висять у темній жидівській печері, продавані як всяка інша тандита.

Такий кінець прийшов неодній гербовій родині, що ходила з задертим носом. В моїм сусідстві мешкали останки такого роду: роду Балутинських.

Мій батько розказував, що Бальтазар Балутинський, котрого тепер возять у кріслі на колісцятах, замолоду їздив тільки шестернею, мав чотири тисячі морґів поля і ще більше сіножатей з лісами.

Всі чотири тисячі морґів були вкупі. То був плідний, буйний клапоть світу. То був, неначе для самого себе, малий світ. Там була ріка, котра бігла сіножатами й обертала млин. Там були чудові сади. Там були ліси з усякою звіриною. Так мабуть виглядав сам рай.

Балутинський гордими словами чванився, показуючи свою посілість гостям:

— Придивіться тій прегарній, чорній землі — казав, порпаючи в грядці кінцем своєї палиці. — Можна би як маслом мастити хліб.

То справді була земля першої кляси. Один гість сказав:

— Коли Господь Бог сотворив банан, то мабуть кришка висунулася з його руки і впала тут.

Це порівняння дуже припало до вподоби панові Бальтазарові і він додав:

— А що саме тоді ішов туди Балутинський, взяв це місце в посідання.

Тими словами пан Бальтазар хотів також сказати, що його рід такий дуже давній і що цей шмат землі вже від непамятних часів належить до родини Балутинських.

Він дуже часто повторяв, чванячися:

— Це був перший набуток! Не від королів дістав це наш рід. Що вони мали і передали правнуками, завоювали сами. З ласки королів наш рід не мав нічого!

Балутинський мабуть вгадував, що королі будуть його ворогами, коли з таким легковаженням говорив про них. Королі справді не дали йому посілости, а навпаки, прогнали його з дідизни.

То були ті, загально звісні чотири королі.

Старий Бальтазар грав пристрастно в карти. Наробив стільки довгів, що вони забрали ліс і половину його поля. Дві тисячі морґів розібрали між себе хлопи і ріжні доробкевичі, що або не грали в карти, або як грали, то мали щастя.

Другі дві тисячі морґів поля вирятувано тим, що син Бальтазара, Роман, оженився з донькою багатого купця. Гроші тестя зробили, що решта маєтку лишилася в руках Романа Балутинського.

Роман в карти не грав. Зате він іншим способом загадав відбити пропащу половину батьківщини. Пробував це й те. Робив так, як то звичайно в нашім краю робиться. Викидається дві тисячі на те, щоби заробити тисячу.

Роман гадав, що свою ціль осягне політикою. Пустився кандидувати до парляменту. Мав забагато суперників, тож вибори коштували. Виборчі гиєни серця не мають!

Не лиш не дістав назад пропащої половини дідизни, а ще втратив багато з другої половини.

Коли тому десять років Роман помер, його син, Антін, одідичив тільки двіста морґів поля і розпадаючийся двір.

Антін не був гірший, як його предки. Що правда, в карти не грав і не політикував. Та щоби таки щось робити, він пив. Гадав, що він таки ліпший, як був його батько, бо самому пити виходить дешевше, як розпоювати інших.

Двіста морґів пролізуть крізь горло. В дуже короткім часі вірителі пустили на ліцитацію й тих двіста морґів. Родина Балутинських щезла з околиці, полишивши по собі тільки сумну славу.

Балутинські врятували тільки домашню обстанову. Продали і з рештою перенеслися до міста, де знайшли на передмістю на третім поверсі дешеве помешкання.

Спершу було їх троє: дідуньо Бальтазар і його внук з жінкою, Антін. Ледви осіли в місті, прийшов на світ Стефан Балутинський. Цей вже не мав нічого з землі своїх предків. Вже не мав що, звичаєм предків, розтрачувати.

Та ні! На вікні стояв вазон. В неопаленій кімнаті, неначе наперекір студени, розеда ще не замерзла.

Цей вазон разом з землею і з резедою взяли з собою, коли з двора відїздили до міста... Чи прадідна земля Балутинських дала резеді таку силу, що вона ще не замерзла?

Коли старий Бальтезар глянув на цей вазон, то все важко зітхав.

Прийшла весна. Старий сидів при вікні, і посадив там свого правнука Стефана. Наймолодший Балутинський був жива, рухлива дитина. Своїми короткими, кругленькими ніжками копнув вазон так нещасливо, що цей упав на вулицю. Череп і земля розскочилися на всі сторони.

Це була решта землі з посілости Балутинських.

Старому покотилися сльози з очей, коли глянув крізь вікно і побачив, як люди ногами розносять ту решту.

Лагідно і сумно глянув на дитину, погладив по голівці і сказав:

— Отже з маєтку твоїх предків і тобі лишилося щось на розтрату.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СЕНТРАЛІЯ, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 90, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, дня 25-го липня, зараз по Службі божій. Кождий член має явитися і заплатити всю свою належитість, бо впротивнім разі буде суспендований. За нікого не будемо висилати розмету. Контрольна комісія здасть звіт з відділової каси. Є багато справ до полагодження, тому напоминаємо членів, щоби прийшли і полагодили свої справи. — Сидор Волчанський, предс.; Никола Андрійчин, кас.; Іван Чепа, мол. секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СЛОВА И ДІЛА.

„Я ніколи не перешкоджав моїм робітникам приступати до організації", сказав Форд у розмові з ґазетярами 29-го квітня.

Дня 26-го травня під фабрикою Форд Руж шайка громил побила організаторів робітничої юнії у фабриках Форда. Кілька днів тому низка свідків зізнала під присягою, що громили були наймитами Форда.

Чому тепер вірити: словам Форда, чи ділам?

ЗА СВОБІДНУ ПРЕСУ.

Недавно тому в Шікаґо відбулися збори власників ґазет для обговорення боротьби проти юнії редакторів, Американської Ґазетярської Ґілди.

Власники ґазет видали заяву, що вони є проти того, щоб до роботи брати лише юнійних ґазетярів, бо, мовляв, це противиться свободі преси. Мовляв, якби брати лише юнійних редакторів, то публика не знайшла усеї правди про робітничі спори.

Коли Американська Ґазетярська Ґілда подала до публичного відома своє становище в цій справі, власники ґазет цеї заяви не помістили.

Свобода преси...

СВЯТА ВЛАСНІСТЬ.

Майже підчас кожного робітничого страйку чуємо про святу власність. Як лише робітники вийдуть на страйк, власники кажуть, що вони мають право рядити своїм маєтком по своїй необмеженій волі. Як робітники засядуть у фабриці, їх критикують за нарушення приватної власности. Як робітники ще зіпсують або знищать якусь частину приватної власности, балачкам кінця нема. Як поліція або військо, виступаючи проти страйкарів, убє або ранить кого, їх оправдують: мовляв, в обороні святої власности можна й убити.

Звісно, що в Масилоні, в стейті Огайо, національна ґвардія й поліція напали на головну кватиру робітничої юнії, вистрілили кілька слізних бомб у будинок, прогнали в цей спосіб з нього всіх людей і відібрали їх на кілька бльоків. Потім знищили уладження й замкнули будинок.

Чому приватна власність фабрикантів свята, а приватна власність робітничої організації не свята?

КОМУНІСТИ?

Так трапилося, що боротьбу проти сталевих баронів ведуть робітничі юнії Комітету Промислової Організації.

Щоб виправдати крайні заходи сталевих баронів та ріжних урядників, прихильників цих баронів, проти Комітету Промислової Організації, пускається тепер в рух підшепти, що Комітет Промислової Організації це комуністична організація.

Українці знають добре вартість обвинувачення за комунізм. Як польський уряд зробив пацифікацію українських селян у 1930-тім році, він перед світом обвинувачував українських селян за комунізм.

ПРАВА РОБІТНИКІВ.

Коли страйкарі домагаються підвищення заплати й признання юнії, підприємці розхвалюють страйколомів як людей, що боронять права робітника до праці.

Вони мовчать за право робітника до життя, якого права власники робітникові відмовляють, коли йому не дають заробити на гідне життя.

Чи не варта й це право признання?

СОВЕТИЗАЦІЯ ХІНСЬКОГО ТУРКЕСТАНУ

Напасницька тактика советської влади на кордоні Манчука дозволяє припускати наявність пляну советизації Хін та оточення Манчука й Кореї комуністичним морем, підлеглим волі Москви. Часопис „Яш Туркестан" повідомляє в своїм червневім числі, що остання частина хінського Туркестану, провінція Хотан, яка була ще вільна від советських впливів, мусіла визнати зверхність Москви. Дунгани (хінські мусулмани), які заселюють цей край, мусіли уступити цілі, і совєтська влада в Урумчі (столиці східнього Туркестану) заняла цю територію. Національних мусулманських урядовців заступлено хінськими урядовцями та їх московськими дорадниками. Тимсамим Москва заняла цілу цю велику і багату країну. Боротьба за визволення хінського Туркестану розпочалася вже в 1932 р. Вона звернулася зпочатку проти хінських урядів, які мали зрештою лише споввидну владу, але турко-мусулманські націоналісти помітили дуже скоро, що за кволою хінською владою стоїть значний советський союзник. Отже хоч націоналісти зпочатку перемогли і заняли цілу Кашґарію, найбільш населену та культурну провінцію Туркестану, то незабаром вони зіткнулися з Советами, які, маючи на увазі большевізацію Хін, дивилися вороже на визволення азійських народів. А передусім Москва була занепокоєна проголошенням незалежної республики Східнього Туркестану в осени 1937 р. Згідно зо своєю системою боротьби советський уряд з одного боку підтримував збройно хінські елементи, а з другого боку розпочав енерґійну пропаґанду між турко-мусулманським населенням. Московський уряд почав від того, що перепровадив через советську територію хінські відділи, які відступали під давленням ніпоно - манчуського війська; він озброїв і одягнув їх та піддав хінській команді думку змобілізувати десятки тисяч москвинів, які втекли до хінського Туркестану в часі революції. Ці нещасливі мусіли під загрозою, що їм на місці відрубають голови, взятися за зброю та обєднатися з хінцями під командою червоних старшин. Хінська влада перемогла турко - мусулманських націоналістів при допомозі цеї мішаної армії і по упертій боротьбі заняла знов Урумчі.

Ця отверта інтервенція викликала енергійний спротив частини населення, яка не чекала нічого доброго від советської влади. Турки, козаки і кіргізи повстали і взяли участь у боротьбі. Не маючи змоги здушити це повстання самою збройною силою, большевики розвинули пропаґанду, яка мала поріжнити націоналістів. Користаючи з того, що в протисоветській русі взяли участь турецькі елементи, советські агенти розповсюднили при допомозі вихованців Східнього Інституту в Москві чутки, що цей рух пантурецький і панісламський; з другого боку вони твердили, що його викликали англьо-японські інтриґи, якими ці держави хочуть добути уступки від Хін. Розміри засобів і сил, яких Москва вжила для подавлення національного руху в Туркестані, зясовує та обставина, що ця країна є природним продовженням советського Туркестану, де населення провадить невпинно уперту боротьбу з московською окупацією. Хоч советська влада робила все, щоб про неї не було нічого чути, всеж відомости про цю боротьбу діставалися часто до советської преси, і „Правда Востока", советський офіціоз у Туркестані, говорить часто про „державну зраду" націоналістів, які провадять боротьбу проти московської влади. По двох роках жорстокого „замирення" краю занято в травні 1937 р. провінцію Хотан, і межі влади СССР простяглися до Індії, до Тибету та до Внутрішньої Монголії. Таким чином московський уряд здійснив вікові мрії царів загрожувати Анґлії безпосередньо в її азійських володіннях. Разом з тим відкрито простий шлях до центральних провінцій Хін, де майже 40 мільйонів населення перебуває кілька років під пануванням хінських большевиків. З огляду на таке становище в Центральній Азії події над Амуром прибирають особливе значіння. Можливо, що Совети перед своєю поразкою в Еспанії та з огляду на непереможні внутрішні труднощі, ґотують новий поважний удар в частині світу, де цього ніхто не чекав. — (Офінор).

— Які гарні маленькі рученята маєте, панно Марійко. Я певний, що як би позіхаєте, то мусите уста кривати обома рученятами...

Дівчина (обурена): То ви думаєте, що я маю такі великі уста!?

ПУСТИНЯ, В ЯКІЙ ЖИВУТЬ РИБИ!

Доволі чудно звучить воно, коли говорити про риби у величезній африканській пустині Сагарі, в якій є сам пісок, де нема ні потічка, не то ріки. Деж тоді жили би там риби?

Та треба знати, що в околиці Хотс є криниці та холодні й теплі джерела, в яких живуть риби. І цікаве, що є там риби, яких батьківщиною є лише середуща Африка та Південна Америка. Є то порода риб, що ікру й молоді носять у роті! Самиця носить так 60 і більше ячок, а від того їй так розширюється голова й рот, що виглядає наче напухла. Яєць не держить спокійно в роті, лише їх, головно при кінці, порушає, аж доки одного дня не виколяться рибки. Природник Абрагам слідкував за одною такою рибою в акварії, де виляглись і молоді рибки. Щось 60 їх плавали весело довкола мами, та як природник лише трохи сколихнув акварію, рибки збиралися довкола голови матери, вона відчинила рот і всі 60 рибок скривалися там. А кожна з них була довга яких 8 мм. Мати їх зо страху кілька годин не випускала з рота. Потім випустила дві-три рибки, так як курець пускає дим. Знову трохи пізніше випустила більше рибок, так, що довкола неї плавало щось трицять штук, а вкінці випустила всі.

Коли молоді рибки знайшлися знову в воді, вона їх дбайливо берегла. Заки ще молоді виколилися, кинув Абрагам в акварію два молоді раки, та риба не звертала на них уваги. Коли молоді рибки виколилися, риба так проганяла раків, що вкінці Абрагам мусів їх забрати з акварії. Після трьох днів молоді рибки набрали вже відваги заглядати в усі кути акварії, а коли їм грозила яка небезпека, тоді мати не ждала, аж прийдуть до неї, лише хапала їх по всій акварії, поки їх безпечно не скрила в роті. Таксамо, що вечора збирала рибки та цілу ніч держала в роті. За кілька днів молоді так „виеманципувалися", що мати вже не журилася ними, лише кидалася на всяке інше сотворіння в акварії.

Дальше на півдні Сагари в пустій околиці Тасілі дес Адджера є джерела, які не висихають. У них живе два роди риби, званої мерена або буйна (BARBUS DESERTI та BARBUS BISCARENSIS), що також є останками колись обильного звіринного царства.

Сьогодні Сагара майже зовсім без води, та ще недавно була багата в воду. Бо ще за часів картаґінців і римлян текли в деяких околицях Сагари досить великі ріки. Риби та інші водні сотворіння, що жили в тих ріках, задержалися ще в остатках рік, які також чимраз більше зникають.

Розсіяний.

При цивільному шлюбі питається судя: — Чи бажаєте, пані, вийти за того молодого пана?

— Так, — відповіде молода.

— А ви що маєте на свою оборону? — питається судя молодого.

ЧОМУ ВІКІНҐИ ВИСИНУЛИ?

—о—

Пять століть перед Колюмбом підприємчиві вікінґи відкрили та скользнізували північні землі Америки та створили на новоздобутих землях свою власну, велику цивілізацію. Працю відважних поколінь знищила за одно століття одна з найстрашніших недуг — рахітизм (англійська недуга). Доказують це людські кістяки, які знаходять на побережжях Ґренляндії (яка в дуже, дуже давніх часах творила природний міст між старим світом і відкритими землями). На кістяках тих є найвиразніші сліди рахітизму. В Герйольфонес на покинутих берегах Ґренляндії археольоґічна комісія викопала кількадесять кістяків вікінґських жінок. Їх досліджував професор із Копенгаґену Ф. К. Гансен і проф. ґінекольоґії в університеті в Пілпінґу д-р І. Кресто Максвел і твердять, що ті ушкодження походять від найгострішої форми рахітизму. Недуга ця спричинює, що жінка стає неплідна. Це сталося причиною загибелі вікінґів, які під проводом Ерика Червоного в 985. році після Хр. заняли Ґренляндію та посувалися відсіля ступнево в напрямі Аляски й дальших земель Північної Америки. Ерик Червоний був сином Ерика Лейфа, про якого кажуть перекази, що зі своїми дружинами дійшов до країн, які сьогодні окружені границями стейту Месечусетс. Пять століть жили вікінґи у Ґренляндії й розвинули тут високу культуру, як на тодішні часи.

Ґренляндія була зпочатку незалежною державою. Пізніше стала норвезькою кольонією. Скандинавські кораблі вдержували правильну комунікацію між Ґренляндією та землями Нового Світу, що їх завоювали вікінґи. Вікінґські рибалки запускалися далеко на північні води океану, шукаючи фішбіну. У скольонізованих землях будували вікінґи камінні святині, плекали домашні звірята та дали початки домашньому промислові.

Після доби розцвіту почався нараз упадок. Число народин зменшувалося з року на рік. Оселі, зпочатку кипіли життям, стали перемінюватись у пустині. Населення вигибало щораз більше. Доми та святині перемінювались у звалища. Мохи та трави покрили скоро ці руїни. Вкінці прийшли з підбігунових смуг, із Аляски, ескімоси та заселили землі, які ще кількадесять літ тому замешкувало найсмілівіше плем'я, творці нордійської цивілізації. Прибережні пристані опустошіли. Кораблі перестали причалювати тут.

Про трагічну історію вимерлого народу оповідають нам найсвіжіші розкопи, видобуті зпід ґренляндських ледів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.
На читальню.

На читальню у Куличкові зложили: тов. ім. Івана Франка $5, С. Мриґот 50 ц., М. Шкільний 25 ц.; дрібними 25 ц. — разом $6. Ті гроші вислано через Обєднання.

Т. Рудий.

НЮАРК, Н. ДЖ.
На визвольну боротьбу.

З Націоналістичного Дня стейту Ню Джерзі, що відбувся 27. червня 1937 р. заходом української національної стейтової орґанізації й окружної управи О. Д. В. У., вислано через Обєднання $324.29 на визвольну боротьбу. Решту грошей вишлеться, як тільки будуть передані гроші за тикети, що їх ще досі не звернули деякі делеґати.

Т. Рудий, касієр.

ПІТСБУРҐ, ПА.
Писанка на Рідну Школу.

На забаві при українській прав. церкві св. Володимира присутні гості не забули за Рідну Школу. Зложили свої щедрі жертви: В. Шабатура, М. Хандогова, Е. Фарботник, М. Усик по $1; Р. Макар, П. Левицький, П. Мисько по 50 ц.; Іван Безпятий 25 ц. — Разом $5.75. Збіркою занимались пані Хандога і пані Усик. Гроші переслано до Обєднання.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

В дописі з Честер, „Десятьлітній ювилей", з дня 19. липня 1937 р. пропущено такі імена жертводавців по $1: Теодор Сорока, Катерина Бобяк, Михайло Пастушок і Марія Ватраль. Прошу ласкаво помістити ці імена, щоб вище вимінені не подумали, що це зроблено умисно абоможливо грошей не переслано. За ласкаве спростування щиро дякую.

о. О. Мицик.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ ІСТОРИКІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

—о—

В днях 25—26 червня ц. р. в Парижі, в салях Сорбони, відбувалася щорічна конференція „Міжнародного Інституту для дослідів французької революції", в якій взяв участь проф. О. Шульгин, який зробив відчит про ідейну боротьбу навколо Руссо в 1762—68 р. в Женеві. Прелеґент зясував на основі ще невідомих документів патріотичні ідеї Руссо, на які раніше ніхто не звертав уваги. Найліпшою оцінкою українського відчиту була промова поважаного професора женевського університету, п. Шарля Боржо, який, зясувавши атмосферу ідейної боротьби в Женеві в XVIII. віці, дав дуже високу оцінку відчитові проф. Шульгина, підкресливши поважне значіння його праці. Притім він зауважив, що, не зважаючи на понадстолітнє дослідження творів Руссо, прелеґент спромігся знайти цілком нові недосліджені досі факти. Конґрес закінчився бенкетом, на якім голова, професор Саняк, у своїй промові звернув особливу увагу на доповідь проф. Шульгина, зазначивши важливість його праці з історії патріотизму в добі революції. В своїй відповіді на привітання п. Шульгин підкреслив заінтересування французької революцією, яке в старих часах існувало в Україні. Бенкет закінчився несподівано для всіх тостом за Україну, виголошеним головою конґресу.

Чоловік лежить тяжко хорий. Лікар виходить із його кімнати. У дверях жде на нього молода жінка хорого.

— Пане докторе, прошу мені сказати правду.

Лікар вагається.

— Прошу пані...

— Лише без викрутів, пане докторе — каже шепотом жінка — прошу мені сказати правду! Чи можу ще дати вшити собі ясну суконку, чи вже не оплатиться.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(70)

Коли Тарзан прийшов на перше роздоріжжя, він побачив, що сліди дійсно ведуть і в один бік і в другий. Він вибрав той шлях, який вказав Пако. Тепер він напружував усі сили, щоб чимскорше зловити невідомого противника. Та він не знав, що злобний Пако справив його на шлях, що провадив просто у пащу жорстокого племени індіян.

Він біг далі і далі. Вкінці шлях звернувся гостро наліво. Він пробіг ще кілька кроків і, вискакуючи з кущів, побачив перед собою образ, який на хвилю приковав його увагу: на поляні показалася юрба якогось індіянського племени. Індіяни крутилися то сюди, то туди і будували якесь підвищення. Деякі з них, що приглядалися до роботи, були узброєні в кинджали.

Нагло індіяни почали хором верещати. Видно було, що це якась пісня, або мольба, що мала вправити їх у відповідний настрій. Фактично це була молитва до їх божка, щоб зіслав їм дощу. Деякі з індіян почали дивовижно танцювати, а ще інші стали вдаряти двома довгими і вузькими дощинками, що служили їм за музичний інструмент.

Тарзан підходив до них усе ближче, не знаючи, що присутність чужинця в таких моментах, як отцей, мусіла скінчитися для кожного смертю. Втім один з узброєних індіян запримітив Тарзана і видав зо себе проймаючий окрик остороги. Товпа на хвилю змовкла, а потім, добувши кинджали, побігла з окриками назустріч Тарзанові.

„На всі репарації можна заждати" — висить напис на дверях крамниці парасольника. Гість, якому зломалася парасоля, входить і просить її направити. Парасольник оглядає парасолю і каже: „Буде готова завтра". — „Якто, таж на дверях написано виразно, що можна заждати?" — „Та коли вам так дуже залежить, то можете заждати до завтра" — відповів парасольник.